

ย

ย

ย

รัชกาลที่ ๕ เสด็จฯภูเก็ต

(มท.ภูเก็ต 2325)พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสต้นแหลมมลายูเมื่อ รศ.109 (พ.ศ.2433)

ในการนี้พระองค์ได้ทอดพระเนตรเหมืองแร่บริเวณภาคใต้ของประเทศ โดยในวันที่ 26 เมษายน รศ.109 พระองค์ได้เสด็จทอดพระเนตรการทำเหมืองที่จังหวัดระนอง 28 เมษายน รศ.109 เสด็จลงเรือทอดพระเนตรโรงถลุงแร่ที่ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา และวันที่ 1 พฤษภาคม รศ.109 ได้ทรงทอดพระเนตรการทำเหมืองแร่บริเวณตะพานหิน จังหวัดภูเก็ต

๒๓ เหมืองดีบุกในแดนสยามทางหัวเมืองฝ่ายตะวันตก เมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๔๐๙ เข้ามากรุงเทพฯ ฯ กราบบังคมทูล ฯ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอไปตรวจดูเหมืองดีบุกที่เมืองตระบุรีเมืองระนอง เมืองหลังสวน และเมืองตะกั่วป่า ก็โปรด ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามประสงค์ และให้ข้าหลวงไปด้วย เมื่อไปตรวจดูตลอดท้องที่แล้ว พระพิเทศพาณิชย์ขอพระราชทานทำเหมืองดีบุกที่เมืองตระบุรี ซึ่งยังไม่มีผู้ได้รับทำมาก่อน

พระเจีุยในเวลานั้นเกิดมีข้อวิตกของรัฐบาลขึ้นเนื่องด้วยเมืองตระบุรี

เหตุด้วยฝรั่งเศสขุดคลองสุเอซในประเทศอียิปต์สำเร็จได้พวกฝรั่งเศสก็พากันคิดจะหาที่ขุดคลองทำนองเดียวกันในประเทศอื่นต่อไป

มีฝรั่งเศสบางจำพวกคิดจะขุดคลองแต่เมืองตระบุรีมาออกเมืองชุมพรให้เป็นที่เรือกำปั่นจากยุโรปไปถึงเมืองจีนเร็วขึ้นได้หลายวันโดยมีตั้งอ้อมแหลมมลายูไปทางเมืองสิงคโปร์ ถึงคิดแผนที่และเรียกชื่อว่า "คลองตระ" ความคิดของฝรั่งเศสในเรื่องคลองตระครั้งนั้น เป็นแต่เลื่องลืออื้อฉาว

แต่ยังไม่ปรากฏในทางราชการว่ารัฐบาลฝรั่งเศสจะสนับสนุนสักเพียงใด แต่ฝ่ายไทยคิดเห็นได้ว่าถ้าฝรั่งเศสมีอำนาจถึงได้ขุดคลองตระในครั้งนั้นคงจะมีผล ๒ อย่าง

คือเสียแดนดินพระราชอาณาเขตต์ทางแหลมมลายูมีมากขึ้นน้อยอย่าง ๑ เสียประโยชน์การค้าขายของอังกฤษทางเมืองเกาะหมาก

และสิงคโปร์ด้วยจะมีเรือไปค้าขายน้อยลงอย่าง ๑ กับแลเห็นความสำคัญในส่วนไทยอีกข้อ ๑ ที่ต้องให้อังกฤษเชื่อว่าไทยมิได้สนับสนุนฝรั่งเศสในเรื่องจะขุดคลองนั้น

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ ๒๔ พระพิเทศพาณิชย์ทำเหมืองดีบุกที่เมืองตระบุรี

จึงทรงตั้งพระพิเทศพาณิชย์ให้เป็นที่พระยาอักษรวงศตทศรักษา ตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองตระเมื่อปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๑๑ อันเป็นปีที่สุดท้ายรัชกาลที่ ๔ นั้น

แต่ตัวพระยาอักษรวงศตทศรักษา (ตันกิมเจ็ง) ก็คงอยู่ที่เมืองสิงคโปร์และทำราชการเป็นกงสุลสยามอยู่ด้วย เป็นแต่แต่งผู้แทนตัวไปทำเหมืองดีบุกที่เมืองตระบุรี

ก็หาสำเร็จผลได้กำไรรายเหมืองอย่างเมืองอื่นไม่ ถึงรัชกาลที่ ๕ เมื่อปีวอก พ.ศ.๒๔๑๕ พระยาอักษรวงศตทศรักษา (ตันกิมเจ็ง)

เข้ามายื่นเรื่องราวต่อกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่บังคับการหัวเมืองปักขั้วได้ฝ่ายตะวันตกอยู่ในสมัยนั้น ว่าพระยาวิจิตสงครามจางวางว่าราชการเมืองภูเก็ต

เก็บภาษีอากรได้เงินเอาเป็นผลประโยชน์ ส่วนตัวเสียเป็นอันมาก คงส่งเงินหลวงแต่ปีละ ๑๗,๓๖๐ บาท พระยาอักษรวงศต ฯ ขอรับผูกขาดเก็บเงินภาษีอากรเมืองภูเก็ต

จะประมูลเงินขึ้นปีละ ๒๒,๖๔๐ บาท รวมเป็นปีละ ๓๒๐,๐๐๐ บาท การที่พระยาอักษรวงศต ฯ ขอประมูลเงินภาษีอากรเมืองภูเก็ตครั้งนั้น เป็นเหตุข้อสำคัญอัน ๑

ในเรื่องตำนานหัวเมืองฝ่ายตะวันตก รวมทั้งเมืองระนองด้วย ด้วยมีผลทั้งฝ่ายข้างดีและฝ่ายข้างร้ายในเวลาต่อมา คือเมื่อพระยาอักษรวงศต ฯ ยื่นเรื่องราวร้องประมูลนั้น

ลักษณะการเก็บภาษีอากรยังใช้วิธีเรียกประมูลอยู่ทั้งในกรุงเทพฯ ฯ และตามหัวเมือง ที่เจ้าเมืองทางฝ่ายตะวันตกได้มีอำนาจในการเก็บภาษีอากรในเมืองที่ตนปกครอง

ย

๔๐ สยามมงกุฎพิชัยชีวิตขึ้นมาบนเมือง ๑๐๐ คน รุ่งขึ้นวันจันทร์ เดือน ๔ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เพล่า ๕ โมงเช้า

เรือมรฎาภิบาลชีวิตซึ่งไปฟังราชการเมืองระนองกลับมาถึงเมืองภูเก็ต ก็ปัดันไต่เกลอพาทหารขึ้นมาบนเมือง ๒๐ คน

ข้าพระพุทธเจ้าได้รับหนังสือพระยารัตนเศรษฐีลงวันเสาร์เดือน ๔ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีชวดอัฐศกจะบับ ๑ ประทับตรากรมการ ๑๑ รายชื่อใจความว่าพวกจีนยังกำเริบอยู่

ขอให้เรือรบกลับไปเมืองระนองอีกสักครั้งหนึ่งก่อน ในเวลานั้นที่เมืองภูเก็ต พวกจีนใจร้ายยังลอบเผาบ้านเรือนของราษฎรฆ่าฟันกัน

แต่ยังไม่ทราบว่ายไทยจีนจะตายสักเท่าใด พวกจีนหัวหน้าพวกจีนต้นแสรวม ๕๐ นาย พากันเข้ามาที่ออฟฟิศปรึกษาพร้อมกันทำหนังสือสัญญาไว้ต่อข้าพระพุทธเจ้า

และพระยาวิจิตสงครามจางวาง ใจความว่าพวกจีนหัวหน้าซึ่งเป็นต้นแสรจะกำขั้วพวกจีนตามแซมมิให้เที่ยวปล้นชิงเผาบ้านเรือนทำอันตรายแก่คนฝ่ายไทย

และจะห้ามพวกจีนมิให้ถือเครื่องศาสตราวุธเข้ามาในเมือง จีนผู้ใดไม่ฟังจะเอาเป็นยิง ถ้าถูกตายจะตรวจดูว่าคนที่ตายนั้นเป็นแซไหนแน่แล้ว

จะปรับไหมเงินหัวหน้าต้นแสรนั้นให้กับผู้ตาย ๓วันอังคาร เดือน ๔ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ข้าพระพุทธเจ้าให้กับต้นไต่เกลอพาเรือมรฎาภิบาลชีวิต ถือหนังสือไปถึงเจ้าพระยาไทรบุรี

ขอคนมาช่วยรักษาเมืองภูเก็ต และได้เขียนหนังสือถึงกรมเนนแอนเซนแลบเตอเนล เกาหนานปิ้ง ความว่าพวกจีนเมืองระนอง เมืองภูเก็ต เกิดวิวาทกันขึ้นกับพวกคนไทย

ขอให้แลบเตอเนลเกาหนานปิ้งชนะสนดินคำ อยาให้ลูกค้าบรทุกเข้ามาขายในเมืองไทย แล้วได้สั่งให้กับต้นไต่เกลอชื้อกัคริสบัสตันป็น

ย

[ร.๕ เสด็จฯ ภูเก็ต](#)

ย

3 มีนาคม พ.ศ. 2415 ถึงภูเก็ต และประทับที่ภูเก็ต 1 คืน

4 มีนาคม พ.ศ. 2415 ถึงพังงาและประทับที่พังงา 2 คืน ([อ้างอิง](#)) ย

ย

ย

ประวัติศาสตร์ [ประวัติศาสตร์](#)
(มห.ภูเก็ต 2325)

ย

ย